

6:o. Riksdagen ställer, för det i föregående punkt angifna ändamål, fortfarande till Kongl. Maj:ts förfogande ett reservationsanslag, som efter hand kan minskas, i den mån de hittills skjuts-skyldiges bidrag upphöra.

7:o Tryckta uppgifter å skjutslegan vid hvarje särskild station inom riket hållas ärligen allmänheten tillhanda.

8:o. Kungs- och kronoskjuts utgöres fortfarande in natura, men mot ersättning, förhöjd till ett belopp, som ungefärligen motsvarar medeltalet af den för annan skjuts vid rikets särskilda entreprenadstationer bestämda lega.

9:o. Riksdagen anhåller att Kongl. Maj:t täcktes till densamma afgifva den nådiga framställning, hvartill ett godkännande af i förestående punkter innefattade förslag kan föranleda.

Om remiss anhålles.

Stockholm i Januari 1871.

Rich. Ehrenborg.

N:o 4.

Af Herr **Rich. Ehrenborg**: *Om beviljande af anslag eller lån för inlösen af erforderlig mark till Frövi—Ludvika jernväg.*

Liksom det för Riksdagen är i allmänhet vådligt att åt särskilda kommuner bevilja anslag i andra fall, än der såsom vilkor för understödets åtnjutande förpligtelser åläggas till det allmännas fördel, så är det ock för representanten motbjudande att om dylika gracer göra hemställen. Stundom förekomma dock så starka billighetsskäl, att äfven vid en riksdag, med för underordnade frågor så ogynnsamma konjunkturen som den närvarande, representanten ej får sky obehaget af en framställning, som endast afser hans orts fördel, och ej heller Riksdagen bör utan allvarlig pröfning en sådan hemställen tillbakavisa. Detta är efter min uppfattning förhållandet, hvad beträffar en bland de af mig representerade kommuner, nemligen *Lindes bergslag* af Örebro län.

Vid sistlidne riksdag anfördes af mig, jemte representanten för Lindesbergs stad, en motion (N:o 136), hvaruti yrkades, att Riksdagen skulle med ett mindre, på några år räntefritt lån understödja ifrågavarande ort till lindring af det betryck, hvilket, redan förut af andra förhållanden grundlagdt, stegrats derigenom att branden i Lindesberg den 11 April 1869 tillskyndat bergslagen och staden, utom öfriga kännbara olägenheter, en förlust, endast på de båda kommunernas gemensamma offentliga byggnader, af omkring 90,000 R:dr. — Stats-Utskottet afstyrkte dock och Riksdagen afslog nämnde motion, hufvudsakligen på det skäl att kommunerna, genom underlåtenhet att i rätt tid brandförsäkra den dyrbaraste af de afbrunna byggnaderna, nemligen deras gemensamma kyrka, sjelfva varit till förlusten i betydlig mån vållande. Sedan dess har, hvad Lindes bergslag angår, i ett annat ärende, som med en för Riksdagen väl bekant jernvägsfråga står i samband, hos Kongl. Maj:t fallit ett utslag, som för nämnda bergslag medförer en ytterligare uppoffring af beskaffenhet att i långt högre grad påkalla såsom billigt ett understöd från Statens sida, enär genom denna uppoffring sagda bergslag medverkat till förverkligande af en kommunikation, som mindre befördrar dess egen än Statens fördel; jag afser härmed åtagen *inlösen af jord för Frövi—Ludvika jernväg*. — Må det tillåtas mig, att i korthet angifva gången af denna fråga.

Då 1869 års Riksdag hos Kongl. Maj:t begärde uppgörandet af förslag rörande de enskilda jernvägar, som under den närmaste tiden borde af statsmedel komma i åtnjutande, så satte den med allt skäl i det *första* rummet bergslagsbanan *Frövi—Falun*, hvilken redan af föregående riksdagar blifvit vitsordad såsom egande den största betydelse för vårt lands industriella utveckling och ekonomiska västånd. Emellertid begärde och erhöi ett Engelskt bolag den 22 September 1869 Kongl. Maj:ts medgifvande till anläggande af *Frövi—Ludvika*-banan, omfattande nära tre femtedelar af förstnämnda jernvägsförslag. Innan detta bolag begagnade sig af den lemnade koncessionen eller verkställde föreskrifven penningedeposition, så framställde dess ombud till samtliga utefter linien befintliga kommuner, såsom vilkor för företagets utförande, vissa fordringar på upplåtelse till bolagets förmån, bland annat af kostnadsfri för jernvägen erforderlig mark. Bland de sex landtkommuner, genom hvilka jernvägen framgår, nemligen Näsby, Linde, Ramsberg, Nya Kopparberget, Grangärde och Ludvika, medgafs dylik upplåtelse utan synnerlig betänklighet af de fyra sistnämnde och nordligaste, såsom dels företrädesvis bergsbrukande, dels innehållande sådan mark att expropriationssumman ej blefve särdeles betydlig, och dels så belägen att jernvägens förverkligande var för dem i ojemförligt högre grad, än för de öfriga, en lifsfråga. I de två återstående kommunerna *afslogs* deremot framställningen af den sydligaste eller Näsby, hvilken, såsom belägen på ömse sidor af den redan befintliga *Köping—Hult*-jernvägen, var af *Frövi—Ludvika*-banan föga eller intet intresserad. I den näst sydligaste kommunen åter, eller i *Linde*, afgjordes frågan på kommunalstämma den 29 November 1869 sålunda, att efter en lång och liflig debatt mellan å ena sidan helt få af jernvägsanläggningen företrädesvis intresserade, mestadels större bergsbruksidkare, och å andra sidan mängden af kommunens

icke bergsbruksidkande befolkning, den kostnadsfria jordupplåtelsen inom begränsning af en summa, svarande mot 1 R:dr 50 öre per fyrk efter 1869 års längd eller på 33 à 34,000 fyrkar cirka 50,000 R:dr, beslöts genom en majoritet, utgörande efter röstvärdet 9,822 mot en minoritet af 8,298 fyrkar. Denna ringa majoritet af röster afgafs dock af endast omkring *tre* kommunmedlemmar, bland hvilka t. ex. *en* röstade för så högt fyrktal som 1,640, en annan för 1,255 o. s. v., då deremot minoriteten utgjorde efter hufvudtalet omkring *tvåhundra* personer, hvilka antagligen skulle äfven efter röstvärdet haft öfvervigt, derest för kommunalrösträtten på landet varit stadgad den ofta förordade billiga modifikation, som för städerna är antagen, nemligen såsom absolut maximum det röstetal, som svarar mot 10,000 R:drs inkomst af kapital eller arbete. Det starka motstånd, som sålunda egde rum från den stora mängden af kommunens medlemmar, måste äfven af den, som delar den genom röstvärdet segrande meningens åskådningssätt och som tror kommunen i dess helhet få i längden af jernvägen bättnad, erkännas hafva varit naturligt och berättigadt. Kommunen, som på en areal af icke mindre än fyra kvadratmil utgör ungefär 174 hemman, representerade af 877 hemmans-egare, bland hvilka numera endast 19 egare af tillsammans 25 hemman tillverka tack-jern, har således till sin hufvudnäring ett oländigt och magert jordbruk, på hvars alster jernvägen skall verka till en prisnedsättning, som icke kan vara för befolkningen intresserande. Derjemte har en stor del af samma befolkning hittills uppehållit sig genom forsling af bergsbrukseffekter såsom en väsendtlig binäring, hvilken just genom jernvägen går mestadels förlorad, och hvarigenom många hemmansegare komma att under flera års öfvergångstid till annat hushållningssätt blifva särdeles lidande. Betydliga delar af den vidsträckta kommunen hafva ock ett från Frövi—Ludvika jernväg så afskildt läge intill Nora bergslag och Fellingsbro härads utfartsvägar, att de icke i ringaste mån kunna tillgodogöra sig den samfärdsel, som genom ifrågavarande jernväg uppstår, men ändock nödgas mot sin vilja underkastas en kännbar taxering. Jernvägen sträcker sig också genom hela kommunens längd och i allmänhet öfver dess bästa mark. Då till alla dessa omständigheter ytterligare kom ej mindre den genom förutnämnda olyckor kommunen i dess helhet tillfogade förlägenhet, än äfven omtvisteligheten af den fråga, huruvida förevarande expropriationssak verkligen var att lagligen hänföra till sådana gemensamma hushållnings- och beskattningsärender, hvaruti minoriteten inom en kommun kan af majoriteten till deltagande tvingas, så var det naturligt att en stor mängd af kommunens medlemmar skulle söka i besvärsväg få det fattade beslutet upphäfdt. Då emellertid detsamma ej i någon olaga ordning tillkommit, så misslyckades såväl hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande som sedermera hos Kongl. Maj:t dessa af stora skaror bland kommunens medlemmar gjorda försök; och blef kommunalstämmobeslutet i sistlidne Oktober slutligen af Kongl. Maj:t fastställt. Under tiden hade det Engelska bolagets agent, Ingeniören W. Stanley, hos Kongl. Maj:t sökt och vunnit fastställelse å jernvägens plan och riktning genom Lindes kommun, och dervid, med frångående af den rakare och ginare samt mestadels genom billig skogsmark placerade linie mellan Frövi och Lindes-

berg, hvilken tillförene på orternas bekostnad undersökts och legat till grund för Frövi—Falu-frågans behandling vid föregående riksdagar, nu i stället valt en vestligare, ej obetydligt längre och genom dyrbarare jord framgående riktning, hvarigenom en förut icke anad tillökning i kostnad skulle drabba Lindes kommun, som thy förutan haft grundad anledning till det antagande, att jordinlösen ej skulle på långt när uppgå till det af kommunens majoritet utfästade maximibelopp. Jernvägsarbetet inom kommunens område har sedan sistlidne höst med jordegarnes medgifvande oafbrutet fortgått, ehuru sjelfva expropriationsåtgärden först under nu ingångna år kommer att ega rum.

Utom de skäl, som från den ifrågavarande kommunens sida i det föregående anförts, torde, hvad beträffar billigheten af någon *Statens* uppoffring, endast behöfva erinras, att under behandlingen vid riksdagarne af frågan om en Frövi—Falu-jernväg, af hvilken Frövi—Ludvika utgör den betydligare delen, ådagalagts att genom denna jernväg och de ofantliga uppfordringar af en förökad bergsbruksproduktion, densamma föranleder, icke blott en väsendtlig ökning skall framkallas i vår nationalvälmåga, utan särskildt för *Statens* jernvägar inom en ej aflägsen tid beredas ett tillopp, som sannolikt motsvarar hela deras nuvarande godstrafik, samt att, derest ej den Engelska koncessionen begärts eller beviljats, Frövi—Falu-banan utan tvifvel nu skulle innehaft N:o 1 bland de af Kongl. Jernvägskomitén förordade sekundärbanor med ett föreslaget statsbidrag till $\frac{1}{4}$:del af den till mer än 16 millioner beräknade anläggningskostnaden, d. v. s. öfver 4 millioner, af hvilken summa, proportionsvis efter väglängden reducerad, skulle, enligt de af Kongl. Jernvägskomitén uppställda grunder, på Frövi—Ludvika-delen belöpa 2,300,000 R:dr. Ett sådant statsanslag skulle hafva fordrats för att under nyssnämnda förutsättning bringa till utförande den för bergsbruket och vår industriela utveckling vigtigaste jernväg. Nu åter kommer denna jernväg till stånd utan någon uppoffring från *Statens* sida; och under sådant förhållande synes ett anslag af 50,000 R:dr till en betryckt s. k. bergslag, såsom ersättning för dess till företagens befrämjande åtagna uppoffring, ej vara för *Staten* i nämnvärd mån betungande. Men man kan invända att ett sådant anslag voro ett farligt prejudikat. Jag svarar, att om mot all förmodan prejudikatet föranledde dertill, att samtliga kommuner mellan Frövi och Ludvika gjorde anspråk på ersättning för uppiäten jord, så skulle denna, beräknad för 9 Svenska mil à 50 fots bredd, sammanlagdt ej uppgå till mer än cirka 300 tunnland mark, hvilket, utgörande enligt å karta verkställd beräkning till $\frac{1}{3}$:del åker och äng à 400 R:dr per tunnland och till $\frac{2}{3}$:delar skogsmark och kalhuggen mosse à 30 R:dr, icke skulle medtaga större summa än cirka 126,000 R:dr, ett ringa belopp i förhållande till de millioner, som *Staten* för detta företag skulle hafva vidkänts. Men i allt fall står, såsom redan är visadt, Lindes kommun till hela jernvägen i en väsendtligt olika ställning mot de öfriga. Det svåraste hindret mot bifall till mitt yrkande, torde ligga deruti, att icke här, såsom eljest i jernvägsfrågor, kan för det allmänna förespeglas framtida fördelar, om Riksdagen vill lemna understöd; ty det allmännas fördel är här redan beredd, sedan Frövi—Ludvika jernväg

jernväg numera är ett temligen framlidit faktum. Jag inser detta, men har vågat hoppas att i förevarande fall ensamt billigheten vore tillräckligt talande.

Jag sammanfattar slutligen skäl och yrkande uti följande:

Då staten kommer i åtnjutande af den för det allmänna mest vinstgivande jernväg utan något anslag från statens sida;

då till detta förhållande det inom Lindes bergslags kommun fattade beslut om fri jordupplåtelse varit bidragande;

då nämnda beslut fattats af en ringa majoritet efter röstvärdet emot en stor majoritet efter hufvudtalet, och på grund af en rösträtt som större delen af representationen visat sig ogilla;

då befolkningen i Lindes s. k. bergslag är hufvudsakligen jordbrukande och forslande, men blott till en ringa del bergsbrukande, och således till jernvägsfrågan står i en alldeles olika ställning mot de nordligare orter, för hvilkas bergsbruk erhållandet af jernväg varit en tvingande nödvändighet;

då det fattade beslutet är till sina följder ytterst hårdt mot icke blott de inom kommunen bosatta, fastighet saknande löntagare, hvilka till detta samhälle stå i en mera tillfällig ställning, utan jemväl mot fastighetsegare inom de delar af kommunen, hvilka vid denna jernväg ej alls kunna hafva något intresse; samt

då genom föregående motgångar, hufvudsakligen förlusterna på branden i Lindesberg, den ifrågavarande kommunen redan är belastad med så nedtyngande utskylder, att den skulle hafva svårt bära uttaxeringen till jordexpropriation för en jernväg, af hvilken mängden ej anser sig hafva fördel,

så vågar jag yrka såsom billigt:

att Riksdagen, för inlösen af till Frövi—Ludvika jernväg inom Lindes bergslag och landtkommun erforderlig mark, beviljar åt nämnda bergslag såsom anslag utan återbetalningsskyldighet den summa af högst Femtiotusen R:dr, hvartill ifrågavarande mark vid skeende expropriation visar sig uppgå.

För den händelse att Riksdagen väl finner billigt, att staten till förevarande ändamål lemnar något understöd, men dock anser att äfven kommunen bör i någon mån vidkännas den kostnad, hvartill den genom en majoritet efter röstvärdet lagligen förbundit sig, nödgas jag inskränka min hemställan till följande, nemligen:

att Riksdagen åtminstone beviljar, antingen såsom anslag utan återbetalningsskyldighet någon större del af ofvan begärda summa,

eller ock hela beloppet såsom under fem år räntefritt lån, att der-
 efter förräntas med fyra procents ränta och amorteras med tre
 eller högst fyra procents årlig afbetalning och mot de förbindelser
 från kommunens sida som kunna anses erforderliga.

Jag anhåller om remiss till vederbörligt Utskott samt bifogar härhos ett intyg
 till bestyrkande af några i denna motion lemnade uppgifter.

Stockholm i Januari 1871.

Rich. Ehrenborg.

Utdrag af protokollet, hållet vid Lindesbergs församlings kommunalnämnds
 sammanträde den 21 Januari 1871.

Närvarande: Herr friherre Axel C:son Sparre på Wedevåg, Ordförande; herr bruks-
 patronen Magnus Lindberg på Dalkarlslyttan, vice Ordförande; Ledamöter:
 herr brukspatronen Hjalmar Theodor Arpi på Guldmedshyttan, herr löjtnanten
 Oskar Sjögren på Yxe, förre riksdagsmannen Anders Andersson i Björkhyttan,
 nämndemännen Anders Olsson i Östanby, Anders Larsson i Torphyttan, bergs-
 männen Per Eric Andersson i Siggaboda och J. E. Lekberg vid Heleneberg.

§ 6.

S. D. Sedan ordföranden i Lindes landsförsamlings kommunalstämma, herr bruks-
 patronen Rich. Ehrenborg på Östra Bohr, uti skrifvelse till undertecknad, Sparre, förmålt sig
 hafva för afsigt att såsom ortens represensant i Riksdagens Andra Kammare väcka
 förslag om understöd af statsmedel åt Lindes landsförsamling till inlösen af inom kom-
 munen erforderlig mark för Frövi—Ludvika jernväg, samt för sådant ändamål begärt af
 församlingens kommunalnämnd ett vitsord angående några förhållanden, som han ernade
 i sin framställning uppgifva, så får kommunalnämnden härmedelst intyga följande:

1:o, att Lindes landsförsamling eller bergslag innefattar 174 hemman, som
 egdes år 1869 af 877 hemmansegare; att af dessa dämera endast 19, representerande 25
 hemman, tillverkade tackjern, hvaremot den öfriga stora mängden af befolkningen har
 till sin hufvudnäring ett i allmänhet magert och oländigt jordbruk;

2:o, att mer än hälften af kommunens hemmansegare hittills haft, jemte jord-
 bruket, till en hufvudsaklig binäring för sitt lifsuppehälle forsling på vägarne af bergs-
 brukets effekter från de norra orterna jemte annat gods i återfora, och att de, när
 denna förtjenst genom jernvägens öppnande till större delen upphör, komma att deri-
 genom blifva kännbart lidande;

3:o, att af kommunens 174 hemman minst 40 hemman, nemligen Öskebohyttan, Östra Öskevik, Garboda, Garphyttan, Ermundeboda, Mårdshyttan, Siggaboda, Siggebohyttan, Bergsmanshyttan, Skrymtarboda, Yxe, med flera i vester, äro belägna så afsides från Frövi—Ludvika jernväg och intill Nora härads utfartsvägar, att de ej i ringaste mån kunna komma att draga någon fördel af den samfärdsel, som genom Frövi—Ludvika jernväg uppkommer;

4:o, att den mark af särskilda slag, som antages komma att erfordras för jernvägen, uppgår till cirka 140 tunnland, hvaraf öfver 100 tunnland af kommunens bördigaste åkerjord; och att inom orten sådan åker approximativt värderas till 500 R:dr per tunnland, samt skogsmarken till 150 R:dr, alla skadeersättningar oberäknade;

5:o, att enligt nämndens öfvertygelse värdet af den mark, som för jernvägen kommer att upptagas söder om Lindesberg, enligt den plan och riktning som nu blifvit fastställd och utförd, öfverstiger med minst 16,500 R:dr värdet af den mark, som skulle åtgått, derest jernvägen, såsom vid kommunens åtagande af jordinlösen allmänt förmodades, hade förlagts i den rakare och genom mindre dyrbar mark framgående riktning, hvilken förut varit uppgjord och legat till grund vid frågans behandling under föregående riksdagar;

6:o, att i afseende på antalet af de kommunens medlemmar, hvilka vid kommunalstämma den 29 November 1869 röstat för eller emot fri upplåtelse af mark åt jernvägsbolaget, nämnden visserligen är i saknad af anteckningar som kunde ligga till grund för en bestämd uppgift, men att den dock tror sig kunna med visshet intyga, att det röstetal af 9,822, hvarigenom kommunen åtog sig nämnda upplåtelse, afgafs af ett antal kommunmedlemmar, som icke öfversteg 30, och hvaraf en del röstade för 1,200 à 1,600 fyrkar hvardera, och att deremot det röstetal af 8,298, som efter röstvärdet utgjorde minoritet, afgafs af ett antal kommunmedlemmar, som icke understeg 240; samt

7:o, att den förlust, hvilken genom branden i Lindesberg den 11 April 1869 drabbade ensamt Lindes landsförsamling såsom kommun, uppgick enligt af oss verkställda beräkningar till minst 65,000 R:dr R:mt.

Lindesberg som ofvan.

På kommunalnämndens vägnar och enligt dess beslut:

Axel C:son Sparre.

Justeradt.

J. E. Lekberg.

Anders Andersson.